

29 януари 2019 г.

Будапеща

Становище на Ромски образователен фонд
относно публичния дискурс и съдебния казус около средношколската
стипендиантска програма за роми

Ромският образователен фонд (РОФ) изразява своето несъгласие относно актуалния публичен дискурс и решението на Административния съд на София-град за отмяна на решението на Комисията за защита от дискриминация по отношение на програмата за средношколски стипендии за ромски ученици. В сърцевината на разногласието стои въпросът дали стипендиантската програма за средношколци от ромски произход представлява дискриминация спрямо връстниците им етнически българи, идващи от семейства с ниски доходи.

РОФ уведомява Върховния административен съд на Република България, че стипендиантската програма сама по себе си не представлява дискриминация спрямо отделна група или личност в страната. Вместо това РОФ допринася и допълва усилията на държавата в партньорство с Министерството на образованието и науката за постигане на образователните цели на България, заложен в Стратегията на ЕС „Европа 2020“, както и целите на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите, която е в съответствие с рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г. и е част от вътрешното законодателство и политическата рамка на България. Това категорично и ясно означава, че стипендиантската програма за ученици от ромски произход в средното образование е в пълно съответствие с поетата политическата отговорност на българската държава по отношение на интеграцията на ромите.

Неравенствата, пред които са изправени ромите, са признати и формулирани в Националната стратегия за интеграция на ромите (2012-2020). За да се посрещнат тези предизвикателства, са наложителни ясни и целенасочени политики, основани на етническия произход и социално-икономическия статус на преобладаващата част от ромите в България, които да се прилагат чрез позитивни мерки и общи системни интервенции. По природа позитивните мерки са временни, целящи изравняването на изходната позиция на изоставащите групи в обществото. С други думи, позитивните мерки обслужват рамката за равни възможности, която е част от достиженията на

правото на ЕС като инструмент за равни възможности. Програмата за стипендии за ромски ученици в средното образование е изключително необходима интервенция за преодоляване на образователните предизвикателства, с които ромите се сблъскват¹. В този ред на мисли стипендиантската програма за роми е специфичен инструмент за борба с дискриминацията и не представлява инструмент за дискриминационни практики спрямо не-ромите.

Наблюдавайки актуалния публичен дискурс, е ясно, че разбирането и възприемането на дискриминацията в съответния контекст са погрешни. Програмата за стипендии и нейната рамка не е интервенция, която дискриминира други, а се занимава с преодоляване на дискриминацията (т.е. сегрегация, изключване от качествено образование, отрицателни нагласи на родителите и училищните власти). Набеждаването на стипендиантската програма като дискриминационна и искането за нейното прекратяване няма да доведе до по-добри условия за учене и живеене на бедните ученици от български етнически произход. Вместо това актът на преустановяване на стипендиантската програма ще задълбочи лишенията на тези, които са в нужда, и в същото време ще продължи да държи другите при същите проблемни обстоятелства. РОФ настоява, че създадената съвместно с МОН програма е специфично отражение на потребностите на ромските общности за развитие, което е в съответствие с мандата на управляващото правителство по отношение на приоритет „Образование“. Ако българските ученици се нуждаят от допълнителна или по-широкообхватна програма за стипендии, то този въпрос би трябвало да се отнесе до съответните държавни институции и Европейския съюз, вместо да има противопоставяне и атакуване на програми, предназначени за конкретни лица и групи.

България е член на Европейския съюз от 2007 г. Изпълнението на Копенхагенските критерии, което включва защита на малцинствата, е било предварително условие за присъединяване към ЕС. Въпреки това нито ромите, нито други групи са признати за национални малцинства, живеещи на територията на България. По този начин, първоначалното задължение за защита на малцинствата не може да бъде напълно реализирано, тъй като необходимите правни рамки не са налице. Освен това, липсата на правно признаване и групови специфични права, допълнително засилва позицията на егалитарните идеи, чието проявление води по погрешен път.

РОФ настоява Върховния административен съд на Република България да вземе под внимание гореспоменатите аргументи и тяхната представителна тежест и принципи,

¹Делът на ранното отпадане от училище сред ромите е 67%, докато за цялото население е 13%; 93% от ромите не са завършили средно образование, докато делът на етническите българи без средно образование е 30%. Целият дял на записаните роми в системата за средно образование е 57%, докато за цялото население този показател е 87% (*Агенцията на ЕС за основните права, Второ проучване на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз, Роми — избрани резултати, 2016; Европейска Комисия Мониторинг на образованието и обучението за 2016 година за България*).

когато взема решение относно стипендиантска програма за ученици от ромски произход в системата за средно образование на България. Изхождайки от представените аргументи, ние трябва да гарантираме решение на съда, което заключава, че програмата не е дискриминация, тъй като интервенциите, подкрепени от РОФ, не нарушават нито едно човешко право. Напротив, програмите на РОФ подпомагат борбата срещу изключването и маргинализацията на ромите. Наред с конкретните образователни проблеми, подкрепени от официални данни, приемането на стипендиантската програмата за средно образование за ромски ученици е и оправдано политическо решение, целящо социалното и икономическото включване на ромите. Подобно решение в дългосрочен план ще донесе ползи за цялото общество.

За въпроси можете да се свържете с:

Роланд Феркович, Ръководител „Политики и застъпничество“
Ромски образователен фонд, Будапеща
Е-поща: rferkovics@romaeducationfund.org